Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: Standaardisatieraad Nationaal Archief

Van
Nationaal Archief

Datum
29 oktober 2026

Referentie
66963812

Bijlagen
2.2. Startpagina
2.3. Module 1 Wat is digitale preservering?

nota

Startpagina en module 1 van de handreiking Digitale Preservering – ter accordering

Gevraagd besluit

De Standaardisatieraad wordt verzocht om de volgende onderdelen van de handreiking Digitale Preservering te accorderen:

- Startpagina
- Module 1: Wat is digitale preservering?

1. Inleiding

Digitale preservering krijgt steeds meer aandacht binnen verantwoordelijke overheidsorganen, vanwege de noodzaak om langdurige en blijvend te bewaren overheidsinformatie duurzaam toegankelijk te creëren en houden. Waar deze kennis en expertise vroeger vooral op het terrein van de archiefdienst lag, krijgt deze nu steeds meer een plek binnen de overheidsorganen zelf.

Dit kennisproduct wordt ontwikkeld naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Archiefwet 2026. Ten aanzien van het toegankelijk houden van digitale documenten op langere termijn zijn een aantal nieuwe eisen opgenomen. Het gaat om:

- het toekennen van een permanent uniek identificatiekenmerk en twee eisen op het gebied van bitpreservering;
- de documentatie-eis bij de toepassing van andere preserveringshandelingen dan emulatie, migratie of conversie;
- aanvullende eisen voor langdurig te bewaren documenten;
- de zorgplicht in het geval van migratie om passende maatregelen te treffen om zo de juistheid en volledigheid van de inhoud van de documenten te waarborgen;
- het opstellen van een migratieplan en een migratieverklaring.

2. Proces

Onderzoeksfase

Oorspronkelijk was er voorzien in de ontwikkeling van twee kennisproducten, de Handreiking Converteren, emuleren, preserveren en de Handreiking Migreren. Tijdens de vergadering van de Standaardisatieraad op 4 september 2025 is ingestemd met het aanmeldformulier over dit kennisproduct. In het aanmeldformulier staat aangekondigd dat voordat de eerste fase van ontwikkeling start, onderzocht wordt of het opportuun is om deze onderwerpen te bundelen of als aparte producten te ontwikkelen. Dit onderzoek is eind 2025 afgerond.
Uit de onderzoeksfase is gebleken dat:

- er behoefte is aan een kennisproduct over digitale preservering waarin kennis gebundeld is en overzichtelijk gepresenteerd;

- er vooral behoefte is aan verbinding tussen het werkveld van digitale preservering en informatiebeheer;
- het opportuun is om één handreiking te ontwikkelen i.p.v. twee aparte kennisproducten. Het gaat dan om: Handreiking Migreren en Handreiking Converteren, emuleren, preserveren.

In april 2026 is met de ontwikkeling gestart, daarbij is gebleken dat het inderdaad passend en efficiënt is om een handreiking i.p.v. van twee te ontwikkelen.

Redactieraad
De handreiking is opgesteld in nauwe samenwerking met het werkveld. Conceptversies zijn tijdens drie vergaderingen besproken met een redactieraad. Concepten zijn openbaar gedeeld op KIA. In de redactiegroep nemen experts van de volgende organisaties zitting:

- Gemeente Eindhoven
- Waterschap Zuiderzeeland
- Provincie Friesland
- Ministerie van Defensie
- Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
- Het Utrechts Archief
- Regionaal Archief Rivierenland

De ontwikkeling van module 1 heeft niet tot complexe discussies in de redactiegroep geleid. Door de aard van de module, een algemene laagdrempelige introductie op het kennisgebied van digitaal preserveren, was de belangrijkste vraag welk niveau passend was voor de beoogde doelgroep.

Input vanuit OCW
Collega's uit de Directie Media en Creatieve Industrie, van het Ministerie van OCW hebben meegelezen met de conceptversies die aan de redactieraad zijn verstuurd. Met als primaire focus: waarborgen dat de concepten conform Archiefwet 2026 zijn. Dat heeft binnen deze eerste module niet geleid tot aanpassingen.

Vooruitblik
Na accordering zal het Nationaal Archief van de startpagina en de module een webpublicatie maken. Het is mogelijk dat bij die slag nog redactionele aanpassingen zullen plaatsvinden. Momenteel wordt gewerkt aan de ontwikkeling van modules 2 tot en met 5. De planning is om de rest van de handreiking medio 2027 aan de Standaardisatieraad voor te leggen.

3. Inhoudelijke toelichting
De grove structuur van de handreiking is in augustus 2026 samen met de redactiegroep samengesteld. Op dit moment is de opbouw als volgt:

<u>Startpagina</u>

De startpagina maakt gebruik van een eerste versie van het nieuwe 'sjabloon startpagina', dat we breder uit willen rollen in het komende jaar om te komen tot grotere consistentie binnen de kennisproducten.

Module 1: Wat is digitale preservering?
- wat digitale preservering inhoudt;
- de waarde van digitale preservering voor je organisatie;
- de scope voor digitale preservering in dit kennisproduct;
- de relatie tussen digitale preservering en informatiebeheer;
- de belangrijkste kaders en begrippen die bij digitale preservering komen kijken.

Module 2: digitale preservering in de organisatie
- Beleidskaders + stappenplan
- Strategieën + stappenplan
- Beheersprocessen
- OAIS 2.0/DC
- Preservation Watch, Planning en Action
- Preservation strategieën

Module 3: Juridisch kader
- Juridisch Kader: Archiefwet 2026, Archiefregeling 2026, etc.
- Specifieke DUTO-randvoorwaarden

Module 4: Systemen en kwaliteitsborging
- Systemen en infrastructuur
  - Inkoop/migratie/exitstrategie
  - Verwijzen naar OAIS
  - Verwijzen naar DUTO-voorwaarden die relevant zijn
  - Preserveringsmetadata (PREMIS/METS)
- Authenticiteit/integriteit
  - Bewaken van authenticiteit (provenance/metadata/audit trails)
  - fixity checks, redundantie
- Karakterisatie, validatie en representatie-informatie
  - Hoe je digitale objecten beschrijft en context behoudt (bijv. file formats, technische metadata)
  - Gebruik van standaarden zoals PRONOM
  - Tools

Module 5: Volwassenheidsmodellen, risico-management en certificering
- Risico-management
- Levels of Preservation
- E-ark volwassenheidsmodel
- ISO 16363
- CoreTrustSeal

NB: Als door voortschrijdend inzicht een andere invulling van de modules logische blijkt te zijn, kan de bovenstaande indeling aangepast worden.